

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 9 och 37 kap. strafflagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att strafflagens bestämmelser om juridiska personers straffansvar utsträcks att gälla situationer där den som utövar faktisk beslutanderätt inom en juridisk person har varit delaktig i ett brott eller tillåtit att ett brott har begåtts. Dessutom föreslås strafflagens kapitel om betalningsmedelsbrott bli ändrat så, att till de olika gärningsformerna vid penningförfalskning fogas utförelse och transport av falska eller förfalskade pengar. Tillämpningsområdet för bestämmelsen om förberedelse till penningförfalskning utsträcks att gälla tillverkning, införelse, anskaffning och mottagande av upptagningar eller programvara som lämpar sig för begående av ett sådant brott. Vidare föreslås

innehav bli fogat till förteckningen över olika typer av förberedelse till penningförfalskning. Dessutom föreslås straffansvaret för juridiska personer bli utsträckt till penningförfalskning, grov penningförfalskning, lindrig penningförfalskning, förberedelse till penningförfalskning och användning av falska pengar.

Genom de föreslagna bestämmelserna genomförs i Finland det rambeslut som rådet i maj 2000 fattat om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron genom straffrättsliga och andra påföljder.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft senast den 29 maj 2001.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1. Inledning	3
2. Nuläge	3
2.1. Lagstiftning och praxis	3
2.2. Rambeslutet om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron genom straffrättsliga och andra påföljder och de lagstiftningssändringar som detta förutsätter	4
Artikel 1. Definitioner	4
Artikel 2. Samband med konventionen	5
Artikel 3. Allmänna brott	5
Artikel 4. Andra brott	7
Artikel 5. Icke utgivna mynt och sedlar avsedda att sättas i omlopp	7
Artikel 6. Påföljder	8
Artikel 7. Jurisdiktion	8
Artikel 8. Juridiska personers ansvar	9
Artikel 9. Påföljder för juridiska personer	12
Artikel 10. Territoriell tillämpning	12
Artikel 11. Genomförande	12
3. Propositionens mål och de förslagen	12
4. Propositionens verkningar	13
5. Beredningen av propositionen	13
DETALJMOTIVERING	13
1. Lagförslaget	13
Strafflagen	13
9 kap. Om straffansvar för juridiska personer	13
37 kap. Om betalningsmedelsbrott	14
2. Ikraftträdande	15
LAGFÖRSLAGEN	16
om ändring av 9 och 37 kap. strafflagen	16
BILAGA	18
PARALLELLTEXTER	18
om ändring av 9 och 37 kap. strafflagen	18
FÖRORDNINGSGRANSUTKAST	20
om ändring av förordningen om tillämpningen av 1 kap. 7 § strafflagen	20

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Propositionen bygger på det rambeslut om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron genom straffrättsliga och andra påföljder (EGT nr L 140, 14.6.2000) som Europeiska unionens råd fattat den 29 maj 2000.

Europeiska unionens straffrättsliga samarbete inom den s.k. tredje pelaren utgör mellanstatligt samarbete. Besluten fattas av rådet i sin sammansättning av medlemsstaternas justitie- och inrikesministrar. I samarbetet inom den tredje pelaren infördes genom Amsterdamfördraget om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, Fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem, nedan Amsterdamfördraget, som trädde i kraft den 1 maj 1999, det nya instrument som definieras i artikel 34 i Fördraget om Europeiska unionen, nedan unionsfördraget, nämligen rambeslut. Rambeslut kan användas för tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar. I likhet med direktiven är rambesluten bindande för medlemsstaterna när det gäller de resultat som skall uppnås, men överlåter åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt. Ingen direkt rättsverkan följer emellertid av rambesluten. De föreslagna ändringarna av 9 och 37 kap. strafflagen (39/1889) har utarbetats för fullgörande av skyldigheterna i ett rambeslut.

Rambeslutet om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron genom straffrättsliga och andra påföljder, nedan rambeslutet, syftar till att komplettera den internationella konvention för bekämpande av myntförfalskning (FördrS 47/1936), nedan konventionen, som ingåtts i Genève

den 20 april 1929. Konventionsbestämmelserna införlivades med den nationella lagstiftningen genom en ändring av 37 kap. strafflagen som företogs 1932. Kapitlet reviderades i samband med den första etappen inom totalrevideringen av strafflagen genom en lag om ändring av strafflagen (769/1990) som trädde i kraft den 1 januari 1991. De nuvarande bestämmelserna täcker de tillvägagångssätt som beskrivs i 37 kap. strafflagen sådant detta löd före reformen. Lagstiftningen i Finland fullgör därmed redan nu i stor utsträckning de skyldigheter som följer av rambeslutet.

När Europeiska unionens medlemsländer antog rambeslutet förband de sig att vidta de åtgärder som iakttagandet av rambeslutet förutsätter; i fråga om artikel 5 punkt a före den 31 december 2000 och i fråga om de andra bestämmelserna i rambeslutet senast den 29 maj 2001 (artikel 11 i rambeslutet). De lagstiftningsändringar som artikel 5 förutsätter gjordes genom den lag om ändring av 37 kap. 12 § strafflagen (298/2000) som trädde i kraft den 1 april 2000.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Bestämmelser om penningförfalskning och brott som hänför sig därtill ingår i 37 kap. 1—7 § strafflagen. Kapitlet, som gäller betalningsmedelsbrott, trädde i sin nuvarande form i kraft vid ingången av 1991 som en del av den första etappen inom totalrevideringen av strafflagen. Enligt 37 kap. 1 § strafflagen i dess gällande lydelse skall den som eftergör eller förfalskar pengar för att sätta dem i omlopp som gångbara eller i denna avsikt i landet inför, anskaffar, tar emot eller till någon

annan överlåter pengar som han vet vara falska eller förfalskade dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år för penningförfalskning. I 2 § bestäms om grov och i 3 § om lindrig penningförfalskning. Straffskalan för grov penningförfalskning är fängelse i minst två och högst tio år. För lindrig penningförfalskning kan däremot utdömas fängelse i högst två år. I kapitlets 4 § kriminaliseras förberedelse till penningförfalskning. Enligt paragrafen skall den som för utförande av penningförfalskningsbrott tillverkar, i landet inför, anskaffar eller tar emot redskap eller tillbehör som lämpar sig för sådant brott dömas till böter eller fängelse i högst två år för förberedelse till penningförfalskning. För användning av falska pengar döms enligt 5 § den som, sedan han mottagit falska eller förfalskade pengar såsom gångbara, överlåter dem till någon annan i avsikt att åter sätta dem i omlopp som sådana, trots att han vet att de är falska eller förfalskade. Lagen förbjuder också innehav av falska pengar. I 6 § ingår en bestämmelse för händelse av situationer där någon utan godtagbart skäl innehar falska eller förfalskade pengar. Enligt 7 §, som gäller spridning av penningimitation, straffas den som för spridning till allmänheten tillverkar eller anskaffar eller till allmänheten sprider blanketter, märken, bilder eller andra föremål som är förvilande lika gångbara pengar.

Enligt definitionsbestämmelsen i 12 § i samma kapitel avses med pengar sedlar och mynt som i Finland eller i något annat land är officiellt gångbara betalningsmedel. Vidare lyder 3 mom. som följer: "Vad som i detta kapitel bestäms om pengar, tillämpas på sedlar och mynt också innan de har satts i omlopp".

Antalet personer som mellan 1996 och 1999 dömts för penningförfalskningsbrott och brott som hänför sig därtill har hållit sig relativt lågt. Sammanlagt 13 personer har dömts för penningförfalskningsbrott 1996 medan antalet var 29 år 1997, 29 år 1998 och 16 år 1999. Antalet personer som dömts för användning av falska pengar har varit ännu mindre. År 1996 dömdes en enda person, år 1997 två personer, år 1998 två personer och år 1999 fyra personer. Likaså har endast några få personer dömts till straff årligen för för-

beredelse till penningförfalskning, innehav av falska pengar och spridning av penningimitation.

2.2. Rambeslutet om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron genom straffrättsliga och andra påföljder och de lagstiftningsändringar som detta förutsätter

Artikel 1. Definitioner

Artikel 1 innehåller tre definitioner på begrepp som används i rambeslutet. Första strecksatsen hänför sig till den nämnda konventionen för bekämpande av myntförfalskning. Enligt strecksatsen avser uttrycket "konventionen" i rambeslutet den ovan nämnda konventionen.

Enligt andra strecksatsen avses med pengar papperspengar (inklusive sedlar) och pengar av metall, som är lagliga betalningsmedel, inklusive eurosedlar och euromynt, som är lagliga betalningsmedel i enlighet med förordning (EG) nr 974/98 om införande av euron. I den nämnda förordningen föreskrivs om det lagliga betalningsmedlet i de deltagande medlemsstaterna. Enligt artikel 2 i förordningen är de deltagande medlemsstaternas valuta euro fr.o.m. den 1 januari 1999. Under övergångsperioden fr.o.m. den 1 januari 1999 t.o.m. den 31 december 2001, tillämpas övergångsbestämmelserna i del III i förordningen, dvs. artiklarna 6—9. Enligt artikel 10 i förordningen sätter Europeiska centralbanken och centralbankerna i de deltagande medlemsstaterna fr.o.m. den 1 januari 2002 i omlopp sedlar som anges i euro. Utan att det påverkar bestämmelserna i artikel 15 har endast dessa sedlar i euro ställningen av lagligt betalningsmedel i alla de deltagande medlemsstaterna. Motsvarande bestämmelse rörande mynt i euro och cent ingår i artikel 11 i samma förordning. Enligt artikel 15 är pengar i nationella valutaenheter lagliga betalningsmedel innanför de nationella territoriella gränserna i högst sex månader efter övergångsperiodens utgång, dvs. högst fram till den 30 juni 2002.

En definition på begreppet pengar finns i 37 kap. 12 § strafflagen. Enligt 1 mom. 1 punkten avses med pengar sedlar och mynt

som i Finland eller i något annat land är officiellt gångbara betalningsmedel, så den definition på pengar som är i bruk i lagstiftningen i Finland motsvarar andra strecksatsen i artikel 1 i rambeslutet.

Den definition på begreppet juridisk person som ingår i tredje strecksatsen har ett nära samband med artikel 8 i rambeslutet, som förutsätter att straffrättsligt ansvar kopplas samman med vissa gärningar som begåtts i den juridiska personens verksamhet. Innehållet i definitionen på begreppet juridisk person behandlas närmare i samband med artikel 8.

Artikel 2. Samband med konventionen

I artikel 2 i rambeslutet redogörs för rambeslutets samband med konventionen. Enligt punkt 1 syftar rambeslutet till att komplettera bestämmelserna i konventionen och underlätta tillämpningen av dem. De medlemsstater som ännu inte har anslutit sig till konventionen skall enligt punkt 2 åta sig att göra detta. I Finland trädde konventionen i kraft den 24 december 1936, så den skyldighet som anges i punkten har redan fullgjorts. I punkt 3 konstateras att åtagandena enligt konventionen inte skall påverkas efter det att rambeslutet har antagits.

Artikel 3. Allmänna brott

I artikel 3.1 i rambeslutet åläggs medlemsstaterna att vidta åtgärder för att säkerställa att handlingarna i punkterna a—d är straffbara. Artikeln är till mycket stor del förenlig med artikel 3 i konventionen. Konventionsbestämmelserna införlivades med den nationella lagstiftningen genom en ändring av 37 kap. strafflagen som företogs 1932. Bestämmelserna om penningförfalskning reviderades i den första etappen inom totalrevideringen av strafflagen. De nuvarande bestämmelserna täcker de tillvägagångssätt som beskrivits i 37 kap. strafflagen i dess lydelse före reformen. På så sätt uppfyller lagstiftningen i Finland i stor utsträckning åtagandena i artikel 3 i rambeslutet.

I artikel 3.1 punkt a i rambeslutet åläggs medlemsstaterna att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att det är straffbart att i bedrägligt syfte framställa eller ändra pengar,

oavsett vilka medel som har använts. Punkten motsvarar artikel 3 punkt 1 i konventionen. Enligt 37 kap. 1 § strafflagen straffas för penningförfalskning den som eftergör eller förfalskar pengar för att sätta dem i omlopp som gångbara. Den avsikt att sätta pengarna i omlopp som gångbara som krävs i fråga om rekvisitet för penningförfalskningsbrott uttrycker det i rambeslutet förutsatta bedrägliga syftet. Den nationella lagstiftningen fullgör därmed skyldigheterna i punkten.

Enligt artikel 3.1 punkt b skall spridningen av falska pengar i bedrägligt syfte betraktas som en straffbar handling. Punkten motsvarar artikel 3 punkt 2 i konventionen. Enligt gällande lag straffas för penningförfalskning bl.a. den som för att sätta pengar i omlopp som gångbara eller i denna avsikt till någon annan överlåter pengar som han vet vara falska eller förfalskade. Med överlåtelse avses enligt vedertagen praxis köp, försäljning, byte och gåva. Också ställande av säkerhet skall anses vara sådan överlåtelse som avses i bestämmelsen. Det bedrägliga syfte som förutsätts i rambeslutet framgår i bestämmelsen om penningförfalskning där det talas om syftet att sätta pengar i omlopp som gångbara. I punkten åläggs medlemsstaterna att kriminalisera också överlåtelse av pengar som efteråt har upptäckts vara falska, dvs. en situation där någon i god tro tar emot falska eller förfalskade pengar som gångbara, men efter att ha konstaterat att de är falska eller förfalskade överlåter dem till någon annan för att sätta dem i omlopp på nytt. Eftersom bestämmelsen om användning av falska pengar i 37 kap. 5 § strafflagen täcker den ovan relaterade situationen måste den inhemska lagstiftningen anses täcka också åtagandena i artikel 3.1 punkt b.

Enligt punkt c bör det vara straffbart att importera, exportera, transportera, ta emot eller anskaffa falska pengar i syfte att sprida dem. För att förfarandet skall vara straffbart förutsätts dessutom att gärningsmannen är medveten om att pengarna är falska. Enligt artikel 3 punkt 3 i konventionen skall sådana handlingar vara straffbara vilkas avsikt är att utprångla, föra in i landet, ta emot eller anskaffa falska pengar med vetskap om att de är förfalskade. Den nationella lagstiftningen är förenlig med rambeslutet till den del straff-

barheten bör gälla införande, anskaffning, mottagande eller överlåtelse till någon annan. Däremot nämns utförelse av pengar ur landet och transport av pengar inte uttryckligen som gärningsformer vid penningförfalskning. I praktiken är andra straffbara tillvägagångssätt, såsom anskaffning och mottagande, i de flesta fall tillämpliga på eventuell utförelse eller transport av pengar. Det är emellertid klokt att eliminera all eventuell osäkerhet kring tolkningen. För fullgörande av de skyldigheter som följer av rambeslutet föreslås därför att 37 kap. 1 § strafflagen, vilket lagrum gäller penningförfalskning, kompletteras så att det täcker också utförelse av pengar ur landet och transport av pengar.

Enligt punkt d skall det vara straffbart att i bedrägligt syfte tillverka, ta emot, anskaffa eller inneha redskap, föremål, datorprogram eller andra instrument som är specifikt avsedda för att förfalska eller ändra pengar. Dessutom gäller punkten hologram och andra delar av pengar som tjänar som skydd mot förfalskning. Artikel 3 punkt 5 i konventionen gäller bedräglig tillverkning, mottagande eller anskaffande av redskap eller andra föremål som är avsedda för eftergörande eller ändring av mynt. För förberedelse till penningförfalskning döms enligt 37 kap. 4 § strafflagen den som för utförande av penningförfalskningsbrott tillverkar, i landet inför, anskaffar eller tar emot redskap eller tillbehör som lämpar sig för sådant brott. De gärningsformer som uppräknas i den nationella lagstiftningen fullgör skyldigheterna i rambeslutet, med undantag av innehav, som inte nämns uttryckligen som gärningsform i samband med förberedelse till penningförfalskning. Även om tillverkning, anskaffning och mottagande i regel leder också till innehav, bör innehav för tydlighetens skull fogas till förteckningen över tillvägagångssätt. Motsvarande tillägg till 37 kap. 11 § strafflagen, vilken paragraf gäller förberedelse till betalningsmedelsbedrägeri, gjordes genom en lag om ändring av strafflagen (602/1997) som trädde i kraft den 1 september 1997.

Det gäller att särskilt begrunda om begreppen "redskap" och "tillbehör", vilka används i lagen, räcker för att täcka de skyldigheter som följer av rambeslutet. Med redskap avses varje föremål som lämpar sig för begäen-

de av penningförfalskningsbrott. I regeringens proposition (RP 66/1988 rd), vilken gäller den första etappen inom totalrevideringen av strafflagstiftningen, används som exempel tryckpressar, tryckplåtar eller stämplrar. Med tillbehör avses åter råvaror eller annan materiel som behövs vid penningförfalskning. De i rambeslutet nämnda redskapen, föremålen och andra instrumenten ingår otvivelaktigt i begreppen redskap och tillbehör. Det är däremot oklart om begreppen redskap och tillbehör kan tolkas så, att de inbegriper datorprogram som är specifikt avsedda för att förfalska eller ändra pengar. Genom en ändring av 37 kap. 11 § strafflagen, vilket lagrum gäller förberedelse till betalningsmedelsbedrägeri, som gjordes 1997 kompletterades bestämmelsen så, att för förberedelse till betalningsmedelsbedrägeri straffas inte bara den som för utförande av betalningsmedelsbedrägeribrott tillverkar, i landet inför, anskaffar, tar emot eller innehar en betalningsmedelsblankett eller redskap eller tillbehör som särskilt lämpar sig för tillverkning av sådana blanketter, utan också den som i nämnda syfte förfar på motsvarande sätt med upptagningar eller programvara som särskilt lämpar sig för betalningsrörelse som sker via datanät. Vid en jämförelse mellan 37 kap. 4 och 11 § är det således inte helt klart om begreppet redskap eller tillbehör, som används i 4 §, täcker sådana datorprogram som avses i rambeslutet. För fullgörande av de skyldigheter som följer av rambeslutet föreslås därför att 37 kap. 4 § strafflagen kompletteras så, att programvara nämns särskilt i den. För att 4 § inte i onödan skall skilja sig från 11 § i samma kapitel föreslås att också upptagningar nämns i 4 §.

Sådana delar av pengar som avses i rambeslutet kan i de flesta fall anses vara i 33 kap. 6 § strafflagen avsedda bevismedel. Som bevismedel anses handlingar och kopior av en handling, märken, stämplrar, registerskyltar, ljud- och bildupptagningar samt upptagningar som lämpar sig för automatisk databehandling, om de används eller kan användas såsom rättsligt betydelsefulla bevis om rättigheter, förpliktelser eller fakta. Trots det som nämns ovan lämpar sig 33 kap. 4 § strafflagen, vilket lagrum gäller innehav av förfalskningsmaterial, inte för situationer

som avses i rambeslutet, eftersom delar av pengar i rambeslutet skall anses avse enbart äkta delar av pengar. Enligt 33 kap. 4 § strafflagen, vilket lagrum gäller innehav av förfalskningsmaterial, straffas åter den som utan godtagbart skäl innehar falska eller förfalskade bevismedel. Eftersom i rambeslutet avsedda hologram och andra delar av pengar, såsom säkerhetsstrådar, som är avsedda att tjäna som skydd mot förfalskning i varje fall skall anses ingå i det tillbehörsbegrepp som används i bestämmelsen om förberedelse till penningförfalskning i 37 kap. 4 § strafflagen, finns det till denna del inte behov av att ändra lagstiftningen.

Enligt artikel 3.2 i rambeslutet skall också deltagande i och anstiftan till sådan verksamhet som avses i punkt 1 samt försök till sådan verksamhet som avses i punkt 1 a—c vara straffbara. I artikel 3 punkt 4 i konventionen åläggs staterna att föreskriva att försök till och uppsåtlig delaktighet i brott är straffbara. Försök till penningförfalskning samt försök till användning av falska pengar kriminaliseras i 37 kap. strafflagen. Med deltagande avses vid sidan av medgärningsmannaskap också medhjälp till brott. Anstiftan nämns särskilt i punkten. Alla dessa former av deltagande är straffbara enligt strafflagen.

Artikel 4. Andra brott

Artikel 4 i rambeslutet innehåller en bestämmelse om andra brott. Enligt artikeln skall varje medlemsstat vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att sådana handlingar som avses i artikel 3 är straffbara också när det rör sig om sedlar eller mynt som framställs eller har framställts med hjälp av lagliga anordningar eller material i strid med de rättigheter eller villkor enligt vilka de behöriga myndigheterna får ge ut mynt och sedlar och utan dessa myndigheters samtycke.

När rådet godkände förslaget till rambeslut avgav det följande klagörande: "Hänvisningen till framställningen av sedlar och mynt i artikel 4 är avsedd att omfatta tryckning och präglning vid centralbankerna samt hos oberoende underleverantörer. Artikel 4 omfattar inte de fall då medlemsstaternas behöriga mynt- och sedelutgivande myndig-

heter överskrider den mängd sedlar och mynt som Europeiska centralbanken fastställt att de får ge ut." Artikeln gäller därmed t.ex. en situation där en anställd vid ett sedeltryckeri som trycker eurosedlar trycker pengar orättmätigt.

Vilka myndigheter som är behöriga att ge ut pengar framgår av artikel 106.1 i EGFördraget, enligt vilken Europeiska centralbanken har ensamrätt att tillåta sedelutgivning inom gemenskapen. Den egentliga sedelutgivningen kan företas dels av Europeiska centralbanken, dels av de nationella centralbankerna. Endast sedlar som de ovan nämnda instanserna ger ut är sedlar som duger som lagliga betalningsmedel inom gemenskapen. I fråga om euromynt bestäms i artikel 106.2 att medlemsstaterna får ge ut mynt i den omfattning som godkänns av Europeiska centralbanken. Varje nationell centralbank har själv kunnat besluta var landets eurosedlar och euromynt skall tryckas respektive präglas. I Finland trycks eurosedlarna av Setec Oy. Mynten präglas av Ab Myntverket i Finland.

Enligt regeringens proposition gällande den första etappen inom totalrevideringen av strafflagstiftningen är pengar alltid falska om de har förfärdigats av någon obehörig. Så är fallet också när produkten till sina egenskaper, dvs. tillverkningsmaterial, framställningssätt, mått och utseende fullständigt motsvarar äkta pengar. Det är således produktens ursprung som är avgörande och inte det faktum att den till det yttre motsvarar gångbara pengar. Därmed uppfyller 37 kap. strafflagen kraven i rambeslutet.

Artikel 5. Icke utgivna mynt och sedlar avsedda att sättas i omlopp

Artikel 5 i rambeslutet gäller pengar som är avsedda att sättas i omlopp men som ännu inte har getts ut. Straffbarheten skall enligt punkt a gälla också handlingar som begås före den 1 januari 2002 och som riktar sig till de kommande eurosedlarna eller euromynten. Dessutom skall straffbarheten enligt punkt b omfatta handlingar som gäller sedlar och mynt som är avsedda att sättas i omlopp men som ännu inte har getts ut och som är i en valuta som utgör lagligt betalningsmedel.

En definition på begreppet pengar finns i 37 kap. 12 § strafflagen. Enligt 1 punkten i denna paragraf avses med pengar i kapitlet sedlar och mynt som i Finland eller i något annat land är officiellt gångbara betalningsmedel. Genom den lag om ändring av 37 kap. 12 § strafflagen som trätt i kraft den 1 april 2000 fogades dessutom till paragrafen ett nytt 3 mom., som lyder som följer: "Vad som i detta kapitel bestäms om pengar, tillämpas på sedlar och mynt också innan de har satts i omlopp." Lagstiftningen i Finland är redan för närvarande förenlig med skyldigheterna i artikel 5.

Artikel 6. Påföljder

I artikeln åläggs medlemsstaterna tre skyldigheter som hänför sig till straff. För det första gäller det att säkerställa att sådana handlingar som avses i artiklarna 3—5 är straffbara. För det andra skall straffen vara effektiva, proportionella och avskräckande. Vidare skall i straffurvalet ingå sådant frihetsberövande som kan leda till utlämning. För det tredje skall för sådan i bedrägligt syfte företagen framställning eller ändring av pengar som avses i artikel 3.1 punkt a föreskrivas fängelsestraff, varvid det maximala straffet inte skall understiga åtta år.

Penningförfalskning som avses i artiklarna 3—5 i rambeslutet och brott som anknyter därtill är straffbara enligt 37 kap. 1—5 § strafflagen (penningförfalskning, lindrig penningförfalskning, grov penningförfalskning, förberedelse till penningförfalskning och användning av falska pengar). Vår gällande lag uppfyller alltså de krav på straffbarhet som ställs i artikel 6.

För penningförfalskningsbrott enligt 37 kap. strafflagen kan jämförelsevis stränga straff utdömas. Maximistraffet för penningförfalskning är fängelse i fyra år. Fängelse i högst två år kan utdömas för lindrig penningförfalskning samt förberedelse till penningförfalskning. Maximistraffet för användning av falska pengar är fängelse i ett år. Maximistraffen uppfyller de krav på effektivitet, proportionalitet och avskräckning som ställs i artikel 6, eftersom de också uppfyller kravet på möjligheten att utlämna gärningsmannen. Möjligheten att utlämna någon för brott har

samband med straffskalorna. Enligt 4 § 1 mom. lagen om utlämning för brott (456/1970) är utlämning från Finland möjlig i fråga om en gärning som, om den hade begåtts i Finland, skulle kunna medföra fängelse i ett år. I 6 mom. ingår dessutom en särskild bestämmelse om penningförfalskningsbrott och brott som hänför sig därtill. Enligt momentet kan utlämning utan hinder av 1—4 mom. ske för en gärning som, om den hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden, skulle vara att anse som penningförfalskningsbrott, förberedelse till penningförfalskning eller användning av falska pengar. Strafflagen uppfyller också till denna del de skyldigheter som följer av rambeslutet.

Sådan i bedrägligt syfte företagen framställning eller ändring av pengar som avses i artikel 3.1 punkt a i rambeslutet är i Finland straffbar som penningförfalskning. Straffskalan för grov penningförfalskning är enligt 37 kap. 2 § strafflagen fängelse i minst två och högst tio år. Således uppfyller lagstiftningen i Finland redan för närvarande de krav som i artikel 6 ställs på maximistraffets minimilängd.

Artikel 7. Jurisdiktion

I artikel 7 i rambeslutet finns bestämmelser om medlemsstaternas jurisdiktion. Enligt punkt 1 omfattar en medlemsstats jurisdiktion de brott som helt eller delvis har begåtts inom dess territorium. Utöver detta tillämpas på de brott som rambeslutet avser artiklarna 8, 9 och 17 i konventionen. De nämnda konventionsartiklarna är tillämpliga på situationer där en stat som inte utlämnar sina medborgare skall bestraffa brott som någon av dess medborgare har begått i utlandet på samma sätt som om brottet hade begåtts i staten i fråga (artikel 8). Likaså skall brott som en utlänning har begått i utlandet bestraffas i den stat där han vistas på samma sätt som om brottet hade begåtts där, om lagstiftningen i denna stat möjliggör väckande av åtal för ett brott som begåtts i utlandet i det fall att utlämnande har begärts men samtycke till det inte kan ges av en orsak som inte har något samband med brottet (artikel 9). Till sist kan en stats deltagande i konventionen inte anses beröra statens inställning till frågan om juris-

diktion ur synpunkten av internationell rätt (artikel 17).

Enligt artikel 7.2 i rambeslutet skall medlemsstaterna säkerställa att deras jurisdiktion inbegriper förfalskning, åtminstone när det gäller euron, oberoende av gärningsmannens nationalitet och vilken plats brottet har begåtts på. Förfalskning som gäller euron måste anses avse i bedrägligt syfte företagen framställning eller ändring av pengar enligt artikel 3.1 punkt a i situationer där brottet riktar sig till eurosedlar och euromynt. Sådan i bedrägligt syfte företagen framställning eller ändring av pengar som avses i artikel 3.1 punkt a i rambeslutet är i Finland straffbar som penningförfalskning. Den definition på begreppet pengar som används i 37 kap. strafflagen täcker å sin sida också eurosedlar och euromynt på det sätt som anges i samband med det som anförts beträffande artikel 5.

Bestämmelser om så kallade internationella brott ingår i 1 kap. 7 § strafflagen. Enligt paragrafen tillämpas finsk lag på brott som begås utanför Finland och vars straffbarhet oberoende av lagen på gärningsorten grundar sig på en internationell överenskommelse som är förpliktande för Finland eller på någon annan författning eller bestämmelse som är internationellt förpliktande för Finland (internationellt brott). Finland har genom att godkänna Amsterdamfördraget förbundit sig att iakttä artikel 34 i unionsfördraget, enligt vilken rambeslutet är bindande för medlemsstaterna. Således är ett rambeslut en sådan författning eller bestämmelse som är förpliktande för Finland enligt 1 kap. 7 § strafflagen.

Bestämmelser om den närmare tillämpningen av 1 kap. 7 § strafflagen ingår i förordningen den 16 juli 1996 om tillämpningen av 1 kap. 7 § strafflagen (627/1996). Enligt förordningens 1 § 1 punkt är vid tillämpningen av 1 kap. 7 § strafflagen penningförfalskning, förberedelse till penningförfalskning eller användning av falska pengar enligt konventionen för bekämpande av myntförfalskning internationella brott. Behörighetsbestämmelsen i artikel 7.2 i rambeslutet förutsätter en ändring av förordningens 1 § till den del rambeslutet utvidgar området för straffbart beteende i förhållande till konventionen. Avsikten

är därför att till förordningens 1 § 1 punkt foga en hänvisning till sådan förfalskning beträffande euron som avses i artikel 7.2 i rambeslutet.

I artikel 7.3 sägs att om flera medlemsstater har jurisdiktion i fråga om ett brott skall de samarbeta för att fatta beslut om vilken av dem som skall väcka åtal, så att åtalet om möjligt koncentreras till en enda medlemsstat.

Artikel 8. Juridiska personers ansvar

Artikel 8 i rambeslutet innehåller bestämmelser om juridiska personers ansvar. I artikeln förutsätts att varje medlemsstat vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att juridiska personer kan ställas till ansvar för de brott som anges i artiklarna 3—5. Juridiska personers straffansvar omfattar i Finland inte sådana brott som avses i 37 kap. strafflagen. För att rambeslutet skall träda i kraft gäller det alltså att säkerställa att juridiska personers straffansvar omfattar dessa brottstyper på det sätt som förutsätts i rambeslutet.

Den första av Europeiska gemenskapens handlingar där juridiska personers ansvar skrevs in var andra protokollet till konventionen om skydd av Europeiska gemenskapens finansiella intressen (EGT nr C 221/11, 19.6.1997). Senare har nästan identiska bestämmelser om juridiska personers ansvar tagits in också i andra handlingar, t.ex. rörande korruption inom den privata sektorn (EGT nr L 358, 31.12.1998). I artikel 8.1 i rambeslutet ingår en bestämmelse om brott som juridiska personer kan ställas till ansvar för. Juridiska personer skall enligt punkten kunna ställas till ansvar för alla brott som anges i artiklarna 3—5. Bestämmelserna om juridiska personers straffansvar kan inte tillämpas på brott som avses i 37 kap. strafflagen, eftersom de brott som anges i artiklarna 3—5 i rambeslutet motsvaras av de i 37 kap. strafflagen avsedda brotten penningförfalskning, grov penningförfalskning, lindrig penningförfalskning, förberedelse till penningförfalskning samt användning av falska pengar. Strafflagens bestämmelser motsvarar inte artikelns förutsättningar angående tillämpningsområdet för

samfundsansvar enligt brottstyp. Samfundsansvaret bör utsträckas till ovan nämnda brott i den utsträckning som rambeslutet ålägger.

Bestämmelser om förutsättningarna för juridiska personers ansvar ingår i artikel 8.1 och 8.2. Den förstnämnda punkten gäller ansvaret när en representant för den juridiska personens ledning själv har begått brottet. Enligt den senare punkten uppkommer ansvar i de fall där ledningens försummelse av övervaknings- eller kontrollskyldigheten har gjort det möjligt för någon annan som är underställd den juridiska personen att begå brott.

Om straffansvaret för juridiska personer bestäms i 9 kap. strafflagen. Huvudprinciperna för ansvaret är desamma som i artikel 8. Enligt 3 § 1 mom. i kapitlet kan ansvar uppkomma för det första så, att någon som hör till den juridiska personens ledning är delaktig i brottet. Delaktighetsbegreppet täcker här också det egentliga gärningsmannaskapet. En annan möjlighet för uppkomsten av ansvar är att representanter för ledningen tillåter att brottet begås eller försummar den försiktighet eller omsorg som krävs för förebyggande av brott. Ledningens agerande som gärningsman, vilket beskrivs i 9 kap. 3 § 1 mom. strafflagen, motsvarar beskrivningen i artikel 8.1 i andra protokollet. Momentet omfattar begäendet av brott både ensam och som en del av den juridiska personens organisation, fastän detta inte uttryckligen konstateras i lagen, till skillnad från artikel 8.1 i rambeslutet.

I artikel 8.1 i rambeslutet definieras också begreppet ledning. Innehållet i definitionen är att ingåendet i en juridisk persons ledning kan framgå på tre sätt. Till ledningen hör de som har befogenhet att företräda den juridiska personen, befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar eller befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen. I 9 kap. strafflagen ingår ingen uttömmande definition på ledningsbegreppet. I dess 2 § 1 mom. konstateras först att de som hör till ett lagstadgat organ inom den juridiska personen ingår i den juridiska personens ledning. I t.ex. aktiebolag är dessa framför allt verkställande direktören och styrelsemedlemmarna. Dessutom konstateras att också de

handlingar som någon som ingår i den juridiska personens övriga ledning begår kan ligga till grund för straffansvar för den juridiska personen.

Bestämmelserna i 9 kap. strafflagen motsvarar helt klart rambeslutets grundläggande definition på vad som är hörande till en juridisk persons ledning på den grund att någon som hör till ledningen har befogenheter att fatta beslut på den juridiska personens vägnar. Den som enligt artikel 8.1 första strecksatsen i protokollet har befogenhet att företräda den juridiska personen anses däremot hos oss inte nödvändigtvis höra till den juridiska personens ledning. En sådan persons agerande kan emellertid ge upphov till straffansvar för den juridiska personen genom att han i enlighet med 9 kap. 3 § 1 mom. strafflagen har handlat på uppdrag av en representant för den juridiska personen. Också till denna del uppfyller lagstiftningen i Finland alltså kraven i rambeslutet.

Oklar är dock frågan om den befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar som avses i rambeslutet bör grunda sig på en formell ställning inom den juridiska personen. Exempelvis ett företags huvudägare kan utöva faktisk makt i företaget utan någon formell ställning. Texten i rambeslutet ger inget entydigt svar på frågan. Vid en ren tolkning av ordalydelsen i artikel 8 kan det konstateras att sådant faktiskt utövande av makt åtminstone inte uttryckligen har uteslutits ur artikeln.

Inte heller strafflagen är entydig i detta avseende. Ingen uttrycklig ställning till frågan har tagits i vare sig lagtexten eller förarbetena till lagen. Uttrycket "hör till dess ledning" i 9 kap. 2 § 1 mom. strafflagen ser ut att tyda mera på att också en formell ställning krävs. Också principen om gynnande av den åtalade skulle styra tolkningen i samma riktning vid tillämpning av lagen.

Det är alltså inte helt entydigt att rambeslutet kräver att den juridiska personen blir ansvarig också enbart på grundval av faktisk beslutanderätt. Helt klart är det inte heller att straffansvar för en juridisk person i Finland inte skulle kunna uppstå också i ett sådant

fall. Det skulle emellertid vara klokt att eliminera denna osäkerhet beträffande tolkningen redan för att lagen inte skall innehålla en onödig lucka i detta hänseende. Därför föreslås i propositionen att faktisk maktutövning fogas till de omständigheter i 9 kap. 2 § strafflagen som utgör förutsättningar för straffansvar.

En mera problematisk fråga med hänsyn till uppkomsten av ansvar är artikel 8 tredje strecksatsen i rambeslutet. Innebörden av den i strecksatsen nämnda befogenheten att utöva kontroll inom den juridiska personen är inte helt klar. Den på kontrollbefogenheter baserade ställningen i ledningen för en juridisk person har klargjorts i en promemoria som gäller andra protokollet till konventionen om skydd för Europeiska gemenskapens finansiella intressen (EGT nr C 221/02, 19.7.1997). Den definition på ansvar för juridiska personer som används i protokollet är förenlig med definitionen i rambeslutet. I klargörandet konstateras för det första att befogenheten att utöva kontroll över den juridiska personens förvaltning skall vara sådan att den garanterar en ledande ställning inom den juridiska personen. Vidare konstateras det att befogenheten att utöva kontroll kan följa särskilt av uppgiften att kontrollera den interna medelsförvaltningen och företa intern revision. Kontrollörens ställning bör motsvara en ledande ställning på så sätt att kontrollören har möjlighet att påverka den juridiska personens förvaltning. Det konstateras uttryckligen att strecksatsen inte åsyftar personer utanför de juridiska personerna, exempelvis utomstående revisorer.

I Finland anses sådana interna revisorer i allmänhet inte tillhöra den juridiska personens ledning. Brott som också de begår kan emellertid ge upphov till straffansvar för den juridiska personen på grundval av ställningen som arbetstagare också när de inte hör till ledningen. Kravet i artikel 8.1 tredje strecksatsen i rambeslutet uppfylls därmed också till denna del.

Enligt slutdelen i punkt 1 bör samfundsansvar uppkomma också för medhjälpare eller anstiftare till de brott som avses i artiklarna 3—5 och försök till framställning eller ändring av pengar i

bedrägligt syfte samt försök till spridning av falska pengar i bedrägligt syfte.

Enligt 9 kap. 2 § strafflagen kan ledningens delaktighet i ett brott ge upphov till straffansvar för den juridiska personen. Därmed uppfyller lagstiftningen i Finland rambeslutets krav i fråga om delaktighet och anstiftan. Framställning och ändring av pengar i bedrägligt syfte bestraffas som penningförfalskningsbrott. Försök till penningförfalskningsbrott är straffbart enligt 37 kap. 1 § 2 mom. strafflagen. Vidare motsvaras bedrägligt sättande av falska pengar i omlopp av bestämmelsen om penningförfalskning samt användning av falska pengar. Också försök till användning av falska pengar är straffbart. Således fullgörs rambeslutets åtaganden om samfundsansvar för företag genom att en ny 14 §, som gäller straffansvar för juridiska personer, fogas till 37 kap. strafflagen.

Det omnämnande av att ansvaret grundar sig på brister i övervakning eller kontroll som ingår i artikel 8.2 i rambeslutet har kopplats samman med den ledande ställning som avses i punkt 1. Hos oss har ingen sådan koppling gjorts, utan det räcker att omsorgs- eller försiktighetsskyldigheten inte har uppfyllts i den juridiska personens verksamhet. Ovan konstaterades det att inte alla som avses i artikel 8.1 andra strecksatsen hör till den juridiska personens ledning på det sätt som avses i 9 kap. 2 § 1 mom. strafflagen. Trots detta kan det anses att lagstiftningen i Finland uppfyller kraven i rambeslutet också till denna del. Enligt 9 kap. 2 § 1 mom. strafflagen är det inte en förutsättning för ansvar som uppkommer till följd av försummelse att den som har begått en försummelse som omedelbart har möjliggjort ett brott (t.ex. en representant för den juridiska personen eller någon som utövar kontroll inom den) har hört till den juridiska personens ledning. Det räcker att en försummelse har skett också i den juridiska personens ledning.

Artikel 9. Påföljder för juridiska personer

Artikel 9 i rambeslutet innehåller bestämmelser om hurdana påföljder juridiska personer skall bli föremål för. Enligt punkt 1

skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att juridiska personer kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande påföljder. Utöver bötesstraff kan påföljderna vara fråntagande av rätten till offentliga förmåner eller stöd, tillfälligt eller permanent näringsförbud, rättslig övervakning eller rättsligt beslut om att avveckla verksamheten.

Punkt 1 ålägger alltså medlemsstaterna att föreskriva om möjligheten att döma en juridisk person till böter när brottet på den juridiska personens vägnar har begåtts av en person som hör till dess ledning. Enligt 9 kap. 1 § strafflagen kan juridiska personer i sådana fall dömas till straffrättslig samfundsbot, så den skyldighet som följer av artikeln fullgörs redan.

Vidare hänvisas i punkt 1 till möjligheten att förelägga juridiska personer andra påföljder. En sådan möjlighet skulle givetvis existera också utan hänvisningen i artikeln. När straffansvaret för juridiska personer fogades till strafflagen övervägdes också andra påföljder än böter. De ansågs emellertid inte vara nödvändiga. Också utdömandet av samfundsbot har varit sällsynt i Finland, och de fall som har förekommit i rättspraxis har inte ådagalagt något behov av att bredda urvalet av påföljder.

Enligt punkt 2 skall varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att en juridisk person som har gjorts ansvarig i enlighet med artikel 8.2 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande påföljder eller åtgärder.

Punkt 2 gäller sådana i en juridisk persons verksamhet begångna brott som har blivit möjliga på grund av brister i övervaknings- eller kontrollskyldigheten. I dessa fall är också andra sanktioner än straffrättsliga eller andra böter nog för att fullgöra de skyldigheter som föreskrivs i protokollet. Enligt 9 kap. strafflagen kan juridiska personer också i dessa fall dömas till straffrättslig samfundsbot, så lagstiftningen i Finland uppfyller redan för närvarande kraven i artikel 9.2.

Artikel 10. Territoriell tillämpning

1....1..5.

Enligt artikeln tillämpas rambeslutet på Gibraltar.

Artikel 11. Genomförande

Enligt artikel 11 skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa rambeslutet senast den 31 december 2000 med avseende på artikel 5 punkt a och senast den 29 maj 2001 med avseende på övriga bestämmelser.

De ändringar i lagstiftningen som artikel 5 förutsätter företogs genom nämnda lag om ändring av 37 kap. 12 § strafflagen, som trädde i kraft den 1 april 2000. De skyldigheter som hänför sig till de andra bestämmelserna i rambeslutet avses bli fullgjorda genom de lagändringar som föreslås i denna proposition.

Medlemsstaterna skall överlämna till rådets generalsekretariat, Europeiska gemenskapernas kommission och Europeiska centralbanken texterna till de bestämmelser genom vilka deras åtaganden enligt detta rambeslut omsätts i nationell lagstiftning. Rådet utvärderar senast den 30 juni 2001 i vilken utsträckning medlemsstaterna har fullgjort sina skyldigheter.

3. Propositionens mål och de förslagen

Syftet med propositionen är att företa de ändringar i lagstiftningen som rambeslutet förutsätter.

De förutsättningar för straffansvar som anges i 9 kap. strafflagen, vilket gäller straffansvaret för juridiska personer, föreslås bli ändrade på så sätt att bestämmelserna gäller också situationer där någon som utövar faktisk beslutanderätt inom den juridiska personen har varit delaktig i ett brott eller tillåtit att brottet har begåtts.

Dessutom föreslås i propositionen att 37 kap. strafflagen, vilket gäller betalningsmedelsbrott, ändras. Kapitlets 1 § föreslås bli ändrad så, att till gärningsformerna i samband med penningförfalskning fogas utförelse och transport av falska eller förfälskade pengar. Det föreslås att 4 § i kapitlet, vilken gäller förberedelse till penningförfalskning,

utvidgas så att den gäller också tillverkning och införsel samt anskaffning eller mottagande av upptagningar eller programvara som lämpar sig för begåendet av brott. Det föreslås att också innehav skall utgöra en gärningsform vid förberedelse till penningförfalskning. Dessutom föreslås till kapitlet bli fogad en ny 14 §, genom vilken straffansvaret för juridiska personer utsträcks till penningförfalskning, grov penningförfalskning, lindrig penningförfalskning, förberedelse till penningförfalskning och användning av falska pengar.

4. Propositionens verkningar

Propositionen har inga betydande ekonomiska eller organisatoriska verkningar.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. I samband med beredningen av propositionen har Finlands Bank, finansministeriet samt inrikesministeriet hörts.

Regeringen har den 26 augusti 1999 i enlighet med 54 b § riksdagsordningen översänt till riksdagen ett förslag till ett rambeslut om förstärkning av det straffrättsliga skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron (förfalskning av euron) (U 24/1999 rd). Riksdagens lagutskott har avgett ett utlåtande om förslaget den 1 oktober 1999 (LaUU 3/1999 rd).

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

Strafflagen

9 kap. Om straffansvar för juridiska personer

2 §. *Förutsättningar för straffansvar.* Enligt 1 mom. kan en juridisk person dömas till samfundsbot, om någon som hör till ett lagstadgat organ eller annars hör till dess ledning har varit delaktig i ett brott eller tillåtit att brottet begåtts eller om erforderlig omsorg och försiktighet för att förebygga brottet inte har iakttagits i den juridiska personens verksamhet. Strafflagens 9 kap. innehåller ingen uttömmande definition på ledningsbegreppet. Frågan om uttrycket "som hör till ledningen" i 1 mom. förutsätter en formell ställning inom den juridiska personen är oklar. Varken i lagtexten eller i förarbetena har det uttryckligen tagits ställning till frågan. Uttrycket "som hör till ledningen" antyder snarast att också en

formell ställning krävs. Också principen om gynnande av den åtalade skulle styra tolkningen i denna riktning vid tillämpning av lagen. För fullgörande av skyldigheterna i artikel 8 i rambeslutet föreslås 1 mom. bli ändrat så, att straffansvar för en juridisk person kan uppkomma inte bara om någon som hör till ett lagstadgat organ eller någon som annars hör till dess ledning antingen är delaktig i brottet eller tillåter att brottet begås, utan också i det fall där någon som utövar faktisk beslutanderätt inom den juridiska personen är delaktig i brottet eller tillåter att det begås.

Enligt förslaget kan straffansvar för juridiska personer uppkomma i en situation där någon som utövar faktisk beslutanderätt inom en juridisk person är delaktig i ett brott eller tillåter detta. En person som utövar faktisk beslutanderätt leder den juridiska personens verksamhet utan någon formell ställning. Det bör avgöras från fall till fall om personen i fråga har utövat sådan faktisk beslutanderätt. Exempelvis ägaren till ett företag kan utöva

faktisk beslutanderätt genom att som mellanhand använda någon annan i företagsledningen, till och med så, att denne inte alls deltar i bolagets verksamhet men i handelsregistret har antecknats som bolagets verkställande direktör. Enbart ägande i sig, exempelvis innehav av aktiemajoriteten, innebär ännu inte att personen i fråga utövar faktisk beslutanderätt i bolaget. Faktiskt utövande av beslutanderätt skulle det vara fråga om först i det fall att innehavaren av aktiemajoriteten själv har haft hand om bolagsadministrationen eller på annat sätt bestämt om bolagets verksamhet. Faktisk beslutanderätt skulle kunna grunda sig förutom på ägande också bland annat på bolagsordningen, på bolagsavtalet eller på stadgar som är jämförbara med dem på eller på något annat avtal.

37 kap. Om betalningsmedelsbrott

1 §. *Penningförfalskning.* För penningförfalskning döms numera den som eftergör eller förfalskar pengar för att sätta dem i omlopp som gångbara eller i denna avsikt i landet inför, anskaffar, tar emot eller till någon annan överlåter pengar som han vet vara falska eller förfalskade. Paragrafen föreslås bli ändrad så, att utförelse och transport av falska eller förfalskade pengar fogas till gärningsformerna.

I praktiken skulle andra straffbara tillvägagångssätt såsom anskaffning och mottagande i de flesta fall vara tillämpliga vid eventuell utförelse eller transport av pengar. Ändringen behövs dock för fullgörande av de skyldigheter som föreskrivs i artikel 3.1 punkt c i rambeslutet.

I likhet med införelse, anskaffning och mottagande skulle också utförelse och transport kunna ske antingen för egen eller annans räkning eller för vidareförmedling till någon annan. Utförelse och transport förutsätter givetvis medvetenhet om att pengarna är falska eller förfalskade.

Enligt 2 mom. är försök till penningförfalskning straffbart. Således blir också försök till utförelse samt försök till transport straffbara. Momentet förblir oförändrat i samband med ändringen.

4 §. *Förberedelse till penningförfalskning.*

Den som för utförande av penningförfalskningsbrott tillverkar, i landet inför, anskaffar eller tar emot redskap eller tillbehör som lämpar sig för sådant brott kan enligt gällande lag göra sig skyldig till förberedelse till penningförfalskning. Bestämmelsens tillämpningsområde föreslås bli utvidgat så, att tillverkning, införelse, anskaffning eller mottagande av inte bara redskap och tillbehör som lämpar sig för brott utan också av motsvarande upptagningar och programvara för utförande av penningförfalskningsbrott blir straffbart. Vidare föreslås innehav bli straffbart.

Artikel 3.1 punkt d i rambeslutet förutsätter att bestämmelsen kompletteras så, att där utöver redskap och tillbehör nämns datorprogram som lämpar sig för penningförfalskningsbrott. Även om rambeslutet inte uttryckligen förpliktar medlemsstaterna att utsträcka området för straffbart beteende också till upptagningar som lämpar sig för begående av penningförfalskningsbrott, föreslås upptagningar vid sidan av programvara bli fogade till bestämmelsen. Särskilt de senaste årens datatekniska utveckling har gjort det möjligt att utnyttja teknik bland annat vid begäendet av förfalskningsbrott. I och med den ändring av 37 kap. 11 § strafflagen som företogs 1997 gjordes motsvarande tillägg till bestämmelsen om förberedelse till betalningsmedelsbedrägeri.

Också tillverkningen, införelsen, anskaffningen eller mottagandet av en upptagning eller programvara som lämpar sig för ett penningförfalskningsbrott kan ske i syfte att begå ett sådant brott. En typisk situation av det här slaget skulle kunna gälla ett bildbehandlingsprogram som lämpar sig för penningförfalskning och utan vilket det skulle vara avsevärt svårare att göra högklassiga förfalskningar. En upptagning skulle kunna vara exempelvis en bildupptagning eller en upptagning som lämpar sig för automatisk databehandling. Såsom det förklaras i förarbetena till 33 kap. 6 § strafflagen (RP 66/1988 rd) kan bland bildupptagningarna nämnas t.ex. laserskivor, fotografier, filmer eller videoupptagningar. Till penningförfalskning kan användas också sådana maskinläsbara upptagningar som

lämpar sig för automatisk databehandling och som har åstadkommit genom stansning, magnetisering, optiska metoder eller andra tekniska förfaranden. I dessa fall är informationen lagrad i osynlig form på ett band, en skiva, en kassett eller något motsvarande datamedium. Vid behov kan den skrivas ut i klartext t.ex. på papper, bildskärm eller mikrofilm.

De tillvägagångssätt för förberedelse till penningförfalskning som nämns i gällande lag är tillverkning, införsel, anskaffning och mottagande. Enligt förslaget fogas till dessa också innehav. Motsvarande tillägg har gjorts också till 37 kap. 11 § strafflagen, vilket lagrum gäller förberedelse till betalningsmedelsbedrägeri. Även om tillverkning, anskaffning och mottagande i regel leder också till innehav, är det för tydlighetens skull skäl att i förteckningen över tillvägagångssätt nämna innehav, för att de skyldigheter som åläggs i artikel 3.1 punkt d i rambeslutet skall bli uppfyllda.

14 §. *Straffansvar för juridiska personer.* Genom den nya 14 § som föreslås bli fogad till kapitlet utsträcks straffansvaret för juridiska personer till penningförfalskning, grov penningförfalskning, lindrig penningförfalskning, förberedelse till penningförfalskning och användning av falska pengar. Straffansvaret för juridiska personer skall fortfarande inte omfatta innehav av falska pengar. Förslaget hänför sig till fullgörandet av de skyldigheter som anges i artikel 8 i rambeslutet.

2. Ikraftträdande

Europeiska unionens medlemsländer har åtagit sig att senast den 29 maj 2001 vidta de åtgärder som iakttagandet av artikel 11 i rambeslutet förutsätter. Därför föreslås lagen träda i kraft senast den 29 maj 2001.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslagen***1.****Lag****om ändring av 9 och 37 kap. strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 9 kap. 2 § 1 mom. samt 37 kap. 1 och 4 §, dessa lagrum sådana de lyder, 9 kap. 2 § 1 mom. i lag 743/1995 och 37 kap. 1 och 4 § i lag 769/1990, samt

fogas till 37 kap. jämte ändringar en ny 14 § som följer:

9 kap.

Om straffansvar för juridiska personer

2 §

Förutsättningar för straffansvar

En juridisk person kan dömas till samfundsbot, om någon som hör till ett lagstadgat organ eller annars hör till dess ledning eller utövar faktisk beslutanderätt inom den juridiska personen har varit delaktig i brottet eller tillåtit att brottet har begåtts eller om i den juridiska personens verksamhet inte har iakttagits den omsorg och försiktighet som krävs för att förebygga brottet.

1....1..5.

37 kap.

Om betalningsmedelsbrott

1 §

Penningförfalskning

Den som eftergör eller förfalskar pengar för att sätta dem i omlopp som gångbara eller i denna avsikt i landet inför, ur landet utför, anskaffar, tar emot, transporterar eller till någon annan överlåter pengar som han vet vara falska eller förfalskade, skall för *penningförfalskning* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. Försök är straffbart.

4 §

Förberedelse till penningförfalskning

Den som för utförande av penningförfalskningsbrott tillverkar, i landet inför, innehar, anskaffar eller tar emot redskap, tillbehör, upptagningar eller programvara som lämpar sig för sådant brott, skall för *förberedelse till penningförfalskning* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

14 §

Straffansvar för juridiska personer

På penningförfalskning, grov penningförfalskning, lindrig penningförfalskning, förberedelse till penningförfalskning och användning av falska pengar tillämpas vad som bestäms om straffansvar för juridiska personer.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 28 mars 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Johannes Koskinen*

1.

Lag

om ändring av 9 och 37 kap. strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 9 kap. 2 § 1 mom. samt 37 kap. 1 och 4 §, dessa lagrum sådana de lyder, 9 kap. 2 § 1 mom. i lag 743/1995 och 37 kap. 1 och 4 § i lag 769/1990, samt
fogas till 37 kap. jämte ändringar en ny 14 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

Om straffansvar för juridiska personer

2 §

Förutsättningar för straffansvar

En juridisk person kan dömas till samfundsbot, om någon som hör till ett lagstadgat organ eller annars hör till dess ledning har varit delaktig i brottet eller tillåtit att brottet har begåtts eller om i den juridiska personens verksamhet inte har iakttagits erforderlig omsorg och försiktighet för att förebygga brottet.

En juridisk person kan dömas till samfundsbot, om någon som hör till ett lagstadgat organ eller annars hör till dess ledning *eller utövar faktisk beslutanderätt inom den juridiska personen* har varit delaktig i brottet eller tillåtit att brottet har begåtts eller om i den juridiska personens verksamhet inte har iakttagits *den* omsorg och försiktighet *som krävs* för att förebygga brottet.

37 kap.

Om betalningsmedelsbrott

1 §

Penningförfalskning

Den som eftergör eller förfalskar pengar för att sätta dem i omlopp som gångbara eller i

Den som eftergör eller förfalskar pengar för att sätta dem i omlopp som gångbara eller i

1....1..5.

Gällande lydelse

denna avsikt i landet inför, anskaffar, tar emot eller till någon annan överlåter pengar som han vet vara falska eller förfalskade, skall för *penningförfalskning* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.
Försök är straffbart.

Föreslagen lydelse

denna avsikt i landet inför, *ur landet utför*, anskaffar, tar emot, *transporterar* eller till någon annan överlåter pengar som han vet vara falska eller förfalskade, skall för *penningförfalskning* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.
Försök är straffbart.

4 §

Förberedelse till penningförfalskning

Den som för utförande av penningförfalskningsbrott tillverkar, i landet inför, anskaffar eller tar emot redskap eller tillbehör som lämpar sig för sådant brott, skall för *förberedelse till penningförfalskning* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Den som för utförande av penningförfalskningsbrott tillverkar, i landet inför, *innehar*, anskaffar eller tar emot redskap, tillbehör, *upptagningar eller programvara* som lämpar sig för sådant brott, skall för *förberedelse till penningförfalskning* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

14 §

Straffansvar för juridiska personer

På *penningförfalskning*, *grov penningförfalskning*, *lindrig penningförfalskning*, *förberedelse till penningförfalskning* och *användning av falska pengar* tillämpas vad som bestäms om straffansvar för juridiska personer.

Denna lag träder i kraft den 200.

Statsrådets förordning

om ändring av förordningen om tillämpningen av 1 kap. 7 § strafflagen

Given i Helsingfors den _____ 2001

I enlighet med statsrådets beslut, fattat på föredragning från justitieministeriet, *ändras* i förordningen den 16 juli 1996 om tillämpningen av 1 kap. 7 § strafflagen (627/1996) 1 § 1 mom. 1 punkten som följer:

1 §
Vid tillämpningen av 1 kap. 7 § strafflagen är följande brott internationella brott:

1) penningförfalskning, förberedelse till penningförfalskning eller användning av falska pengar enligt konventionen för bekämpande av myntförfalskning (FördrS 47/36) samt sådan förfalskning gällande euron som avses i artikel 7.2 i rådets

rambeslut av den 29 maj 2000 om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron genom straffrättsliga och andra påföljder (EGT nr L 140, 14.6.2000),

Denna förordning träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 2001

Justitieminister *Johannes Koskinen*

Avdelningschef Pekka Nurmi